

Dette værk er downloadet fra **Danskernes Historie Online**

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennytte forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PUBLICUM EXAMEN ANNIVERSARIUM

IN

SCHOLA FRIDERICOBURGENSI

H A B E N D U M

INDICIT

R E C T O R

PROF. BENEDICTUS BENDTSEN,
EQU. ORD. DANNEBROG.

Disputatur pro authentia libri Lucianei de Dea Syria.

H A U N I A E 1817.

Typis Directoris JOH. FRID. SCHULTZII,
Aulæ et Universitatis Typographi,

In signem locum sibi vindicat inter scriptores seculi secundi Lucianus. Nemo ævi istius vitia et superstitiones vitamque hominum in oculis et conspectu omnium melius exposuit; omne genus γοντων, ψευδομαντεων, ψευδοφιλοσοφων, παρασιτων omniumque, de quibus difficile est satyram non scribere, et quos cane pejus et angve detestabatur, ita descripti et derisi, ut sine Luciano esset in historia generis humani lacuna non facile explenda. Quanquam majorem initurus fuisset gratiam, si semper sine ira et studio omnia potius pinxit, quam ingenio indulgens colores adiecisset, eosdemque interdum nimis fortes et foedos, nec quasdam tabulæ partes consummatas, alias inchoatas reliquisset. Sed quomodo sperandum erat in scriptore, ad deridendum nato, ut servaretur modus, in primis cum Lucianus, privato consilio, suæ ætatis homines solos, non posteros spectasse videatur; ni ita esset, nulla certe appareret ratio, quare interdum, in arguento gravissimo, spem nostram et discendi studium omnino destituerit, æqualibus suis plura dare sive non ausus, sive necessarium non esse ratus 1).

A 2

Non

1) Provocamus ad sedulum quemque Luciani lectorem, quem plura discere cupientem saepius certe dimisit rei ignarum. Omnino autem sat illud, quo dii deficantur recte censente Wolio, cum ipsis diis evanuit.

Non sunt tamen omnia Luciani scripta ad carpendum et deridendum composita. De historico genere exstant Vita Demonactis, Macrobius, Toxaris etc. (præter deperditam Sostrati vitam). Est in eodem ordine narratio de Dea Syria; quæ cum judicio plurium doctorum, Gesneri in primis, ad liberos, qui nomen Luciani mentiantur, relata sit, hac scriptiuncula, qvæ pro authentia libelli 1) afferri possint, in medium proferre, salva doctiorum sententia, propositum est. In qua disputandi ratione excusationem potius nobis paratam putamus, quam si, quorundam doctorum more, operam in eo poneremus, ut adversus scripta, sacra aut profana, quæ omissis ætas pro veris et genuinis habuit, dubia unde extricaremus, et omnem fidem historiam levare conaremur, mala quidem crisi, qvæ tales criticos, judice Lipsio, non inter medicos, sed sectores ponat 2).

Videtur commentatio de Dea Syria non ab una parte argumenti gravitate et singulari narrationum specie se commendare. Est ea ad religiones Syriae cognoscendas non solum utilissima, verum etiam inter monumenta historicæ, unde Deæ Syriae cultus perspici posse, facile primarium; pauca, de ista religione aliunde nota, hic confirmantur et uberioris illustrantur. Nobilissimum illud templum Hieropolitanum plures autores memorant, nemo descripsit; hoc libro videmus descriptam templi magnificentiam, πανηγίας pompasque sine exemplo solennes, festorum frequentiam, sacrificiorum 3) appa-

- 1) G. J. Vossius de Hist. Græc. Lib. 2. c. 15. "Meretur Lucianus locum inter historię scriptores propter tractatum Qvom. Hist. sit scrib. de Dea Syria et Macrobios." Etiam pro libro judicavit Wielandus in versione Germanica Luciani his verbis: Man hat diesen Tractat ohne einigen statthaften Grund unserm Autor absprechen wollen. Meinem Gefühl nach wollte ich ihm eben so lieb eines seiner besten Werke, als diese sehr unterhaltenden und merkwürdigen Nachrichten von einem der famosesten Tempel des Orients in jenen Zeiten, absprechen lassen. 5 Th. p. 289.
- 2) Heumanus Poecile Tom. I. p. 441.
- 3) in multis etiam crudelitatem, a rudissima vetustate repetendam, (§. 49. 50. 51. 58) in primis in pueris immolandis, quam barbariem ad Luciani tempora perdurasse nimus

apparaaus et sumtus, ceremoniarum pluriumque mythorum insolentiam, sacerdotum numerum et præstigias, hierarchiam arte et ordine constitutam. Sunt his etiam sua mysteria, non prætereunda, si quis indelem mysteriorum, qualis seculo secundo esset, et qualibet factam propagationem cognoscere velit vestigiaque obscura, esse mysteria Samothracica (§. 15) per Phrygiam et Lydiam e Syria et ulteriore oriente propagata, sacraque Hierapolitana partim ex India esse repetenda, nec deesse inter cetera simulacula templi Cabiros (§. 16); ab Indis etiam vel Luciani tempore frequentari templum; qvo loco illud præcipua notarione dignum, primam templi sacrorumque originem, non minus quam Samothracicorum, iugenti diluvio deberi, esseque ibi Samothracicam (Val. Flacc. 2, 438) erga peregrinos initiandos officiosam hospitalitatem διδασκάλων (§. 56), tum in memoriam antiquissimi diluvii ab Hierapolis ad mare institui bis quotannis profectionem religiosam itinere viginti milliarium aquam marinam ad templum portantium 1). Inprimis vero velut in clarissima tabula expositum est, quomodo religiones decursu temporum mutentur et augeantur, quomodo post Alexandri expeditionem sub ejusdem successoribus antiqua orientalium religio Græca symbola, Græca Deorum nomina adoptaret; unde iterum apparet, in nominibus non esse superstitione inhærendum; ubi attributa consentiant, esse ibi idem numen, eandem numinis vim et ideam. Vetustissima est religio Deæ Syriæ 2), et si primum no-

men

vimus ex Xiphilino de Vario Antonino Heliogabalo, qui Alogabalo οὐε παῦδες. cfr. Selden. de Diis Syris Synt. 2. p. 153. Lamprid. in Heliogab. c. 8.

- 1) Possunt conferri protectiones religiosæ Eleusiniæ, Judæorum ad festum Paschatis etc. in primis autem, quæ ad Il. a. 425. habet Eustathius: Εν Διος πόλει μέγιστρον ἔστι Διὸς ἱερὸν, ἀφ' οὐ λαβόντες Αἰθίοπες Διὸς ξόνον καὶ ἄλλων δαιμόνων σὸν ἀντῆ. κατὰ τινὰ καιρὸν τεταγμένον περινοσοῦσι τὲ κατὰ τὴν Διβύην, καὶ πανηγυρίζουσι πολυτελές ἐπὶ δώδεκα ἡμέρας.
- 2) Qvo tempore primum apud Græcos Dea Syriæ appellari coepit, non quidem constat; factum esse conjectamus sub Seleucidis; fama Deæ per Græciam celebrata. Cultum ejus in Italia et Sicilia ante tempora Cæsaris propter multitudinem servorum

mena forte ignoratur, qvo significabatur primum principium divinum foemini sexus; postea Astarte dicebatur sive Luna, hinc regina coeli, mater Deum, regina Deum; neque igitur mirum, si Seleucidarum tempore Juno prius quam Astarte aut Rhea nominari coepit, ita ut non tamen solam Græcæ Junonis speciem referret, sed ex antiquissimis symbolis etiam plura retineret, ut incerti esse non possimus. Multa, quæ hoc pertinent, expuerunt copiose Creuzer (Symbolik u. Mythologie 2 B. p. 55-107), Sainte Croix (über die alten Mysterien über v. Lenz p. 287-297), e quibus disputationibus quid statuendum sit de pretio libelli Lucianei, optime patet. De antiquitate templi, ante Semiramim conditi, et ubi forte Ægyptios fæcere, ut e multis libelli locis suspicari licet, reliquit Sesostris vid. Wieland p. 347-352 l. c.

Si vero liber iste incerti sit autoris incertique temporis, per se patet testimoniosis indicisque inde perendis multum fidei demi; contra si Lucianei nominis et Syri scriptoris autoritate fulciatur, accedit inde argumento justa *ἀξιοπιστία*. Nostrum igitur erit, partim quæ contra authentiam libri afferri posint, pro viribus refellere et diluere; partim quæ librum Luciano conciliare videantur non alienum, colligere et explicare. In qua disquisitione si non ultra quam verosimilia argumenta pro Luciano autore congerere possumus, tamen non ingratum lectori nos fecisse putamus, si ex altera parte, non adesse rationes satis graves, quare liber pro spurio et nullius fidei sit declarandus, constiterit.

Quæ contra librum authenticum proferri possunt, virisque doctis occasionem dubitandi præbuerunt, ad tria capita referri posse videntur: scriptum

rum Syrorum non fuisse ignotum, scimus; Eunus Syrus, dum *Dœcæ Syriæ comas jactat, ad libertatem et arma servos quasi numinum imperio concitavit*. Flor. Lib. 3, 19. Ciceroni est Venus Syria (de Nat. Dœor. 3, 23). cf. Lucian. Afin. §. 35. Chronicon 12.

tum esse dialecto Jonica; præ se ferre autorem superstitionis; tum Lucianum, si sit autor, in patria sua peregrinum videri.

Non est sane dialectus Jonica, cui palmam dedit Lucianus cogitata sua cum hominibus coævis scripto communicaturus, cum Atticæ lingvæ concinnitas et elegantia ipsi multo magis placuerit. Fertur quidem et alia disputatio sub Luciani nomine, Astrologia nominata, Jonice scripta, quam tamen cum multi, et si desint idonea argumenta, Luciano indignam judicent, non licet ad hanc provocare. Censet autem Wielandus (l. c.), Lucianum, si res adeo religiosas stilo persequi vellet, non alia lingva quam Herodotea usurum. In qua re nos ita sibi habet consentientes, ut putemus, Lucianum non potuisse sibi temperare, quin lingva Herodotea, colore Herodoteo opus aliquod exararet. Fuit ab adolescentia summus Herodoti admiraror; hunc diligens in omnium ora venisse, hunc omnium digitis monstratum fuisse: 'Οὐτος ἐκεῖνος Ἡρόδοτός ἐστι 1). Qvin dilerte studium indicat Herodoti etiam lingvam imitandi: τὸ δίκαιον τὴν Ἰωνίαν καὶ προσφέντες — — ἐγώ καὶ σὺ καὶ ἄλλος ἀν μηνηστίμεθα. (ibid. §. 1). Et licet χάριτες Ἀττικαὶ ipsi ante omnia placeant, tamen multa etiam laude prosequitur τὸ καθαρῶς Ἰωνικὸν (Imagin. §. 15), quod igitur quidni etiam sibi imitandum potuit sumere 2)? Quæ cum ita sint, nihil obstat videtur, quo minus Lucianus Deam Syriam scripsisse possit. Erat quidem Samolatenus, patria adeo Syrus, Græcis tamen parentibus sine dubio natus, ex Asia minore potius quam ex Attica oriundis; ipse enim adolescens in Jonia per plures annos vitam egit, ibique Joniam lingvam accurate edidicisse potuit, accedente assiduo Herodoti studio; qvin ipsa forte commentatio Ephesi 3) conscripta videri potest, partim quod

tem-

1) Herodotus sive Action §. 2.

2) Nihil video, quare non licet Luciano Herodotum Jonice æmulari, cum licuit Platonem Attice in Halcyone ita exprimere, ut non faris laudare possit Wielandus, fuerintque, qui librum Platoni vindicarent.

3) *Dea Syria* scripta est post commorationem in Jonia et inter Græcos (ἐν Ἑλλήσι μνονες §. 12). Ephesi autem Lucianum vivere solitum fuisse, cum Dodwello ex Pseudolog. §. 10. 22. conjectari potest.

templum Hieropolitanum templis Joniae (D. Syr. §. 30) comparatur, partim quod templum et religio Diana Ephesina, quæ inter Jones ea fere celebrata esset, qua apud Syros cultus Deæ Syriæ, Syro in primis per commodam occasiouem dare poterat suam Deam templa historiam et sacra describendi. Recitatam etiam fuisse Ephesi hanc commentationem, licet ceteris declamationibus longiore, non est improbabile, nec illud: γράφω Ἀστύγος ἐών (§. 1), nimis urgendum. Ne vero cui mirum sit, scripsisse adeo Lucianum duplice dialecto, addamus, quod ab aliis jam observatum est, Arrianum, Luciano ætate aliquanto priorem, Indica Jónico idiomate, cerera historica sua Attico conscripsisse. In qua agendi ratione materiem laudis utique quæsivit Lucianus, cum ipse narret, fuisse, qui ipsius ætate dialecto Jonica historias componere inciperent, incepto autem impares αὐτίκα μάλα ἐπὶ τὴν κοινὴν μετῆλθον (Qvom. hist. sit scrib. §. 16). Et omnino quidem hoc ad ingenium Luciani pertinere videtur, ut nihil intentatum in literis relinquere. Uti igitur dialogos, declamationes, orationes controversas; historias, scripta rhetorica, grammatica, physica, quin poetica composuit idem autor, ita quod duplice se Græcorum idiomi præcipuo scribendo parem esse ostendere voluerit, id præter opinionem cadere non potest. Si quis autem impostor librum sub Luciani nomine post ejus mortem venditare voluisset, Attica sine dubio dialecto scripsisset.

Anteqvam ad ea examinanda transimus, quæ autorem superstitiones spirantem coarguere videantur, adeoque a calunnia religionum Luciane abhorrentem, pauca universe disputanda sunt de moribus et ingenio Luciani. Factus erat, ut inter omnes convenit, ad deridendum et cavillandum 1); hoc est præcipuum in moribus ejus; dolendum autem, virum tanto ingenio, tanta facundia in ridendo et carpendo ita saepius egisse, ut sensuum honestatem desideremus. Excidit certe Luciano non semel, quod scurrile, quod turpe,

1) Unde etiam in conciliis Deorum Momum semper primarias partes agentem inducit.

turpe, nec humanitatis esset 1). Ne vero ipsi inhumani videamur, admodum quidem laudamus ista Luciani conamina, quod pellem detraxerit, licet sero, impostoribus Alexandro Abonotichitae, Peregrino Proteo; tum philosophis spuriis; quod denique plurima suæ ætatis vitia accusando et ridendo corrigeret voluerit, licet etiam sint vitia, quibus commemorandis quasi cum delectatione quadam videatur immorari. Ex altera autem parte Erasmi et Bourdelotii immodicis laudationibus, quibus ab omni parte Lucianum ad coelos extollunt, subscribere non possumus, cum duo in primis in Luciano nobis reprehendenda videantur: Θεομαχία illa, sive religionis publicæ impugnatio, nullo idoneo consilio facta 2); tum nimis aspera odia privata. Priorum accusationem, quamvis late patentem, peragere non opus est, recteque illi objectum: "Ορα σῖα ποιεῖς; μονονυχὶ τὰ ἔδη αὐτὰ τῶν θεῶν καὶ τὰς βωμὰς αὐτῶν ἀνατρέπεις τῷ λόγῳ 3). Verum etiam adversus aliter sentientes aut privatim infestos duriore est inclemensia. Hæc imus probatum. Quantquam si ipsum audiremus, sibi quidem plaudit insigni titulo: Μισαλαζών εἰμι, μισογόης, μισοψευδῆς, μισότυφος. Φιλαλήθης γάρ καὶ φιλόκαλος καὶ φιλαπλούχος 4). Sed si opera ipsius perlegimus, videmus certe aterrime colo-

- 1) Videmus quidem in Luciano multis locis sal Atticum, facetias urbanas, subtilitatem ingenii, sana judicia; desideramus τὸ καλὸν, non quidem in iis operibus postulandum, ubi totus est in deridendo et vituperando; sed ubi in iis versatur, quæ hominis sunt, et ubi pulcherrimis humanitatis et liberalitatis sensibus animos lectorum perfusurus erat, videmus eum frigidum et aliud agentem. cf. de luctu, de amicitia etc. adeo ut Wielandus, hæc excusaturus, duram provinciam ceperit.
- 2) Lucianus, non ipse Christianus, cum patribus ecclesiæ nullo modo æquari potest; hi quidem etiam publicam religionem satis acriter impugnabant, sed cum consilio, quippe qui meliorem purioremque religionem substituere vellent. Est autem merito querendum, quomodo Lucianus, tanti vir ingenii, tantæ intelligentiæ et peritiae, tamen quasi temerario impetu omniaque miscendi studio coecus ferri posset, omnem religionem, qua tamen respublica maxime contineretur, sublatus.
- 3) Jupiter Tragoedus §. 44.
- 4) Piscator §. 20.

coloribus nimis saepe pingentem, quod injuriæ propius putamus 1). Ipse cum Archilocho mordacissimo se comparat (Pseudolog. 1), et quid dieamus de homine, qui sui ipsius testimonio manum Alexandri pseudoprophœtæ mordens δῆγματι χρηστῷ πάνυ μικρῷ δεῖν χωλὴν αὐτῷ ἐποίησε τὴν χεῖρα (Pseudomant. 55); qui etiam sibi obstantes ξυναρπάξας εἰς τὸ πῦρ ἐμβαλεῖν gloriose minitatur (De morte Peregr. §. 37). Quid mirum, si, tam stolidè ferox 2), privato odio indulgere possit. Itaque in Pseudologista hominem sophistam, quocum inimicitia privatæ ei intercesserant, et a quo notatus erat quasi barbaræ voce in sermone usus, ita lacerat; ut primo quidem excuset, se non φιλαπέχθηρόν τοις in hoc negotio versari; postea tamen inimico, a quo ἐπὶ γῆ ματι καὶ ὄνοματι irrigus erat, omnia scelera objiciat, neque convicio parcat, primo quidem ἐνων ἀπάντων ὑθριστάτων appellans (§. 3), tum plurima alia convicia ingerens, quæ piget enumerare (§. 17. 27); hæc omnia unius γέματος causa. Eodem modo in ἀπαιδευτον invehitur, prætexens, non se suo, sed communi omnium odio eum persequi (§. 6): hinc ἀπαιδευσιάν ei exprobrari et insanum libros coemendi studium, quis perstringet? quid vero attinebat conviciis uti? audit πιθηκός, Θερσίτης, testamentarius, multorumque facinorum reus (§. 4. 7. 19). Nonne hic exclamandum: Bone Luciane! dic, quæ ad rem pertineant, et mitte male loqui. Quid multa? Non possumus

ab-

1) Φιλοσόφῳ, καὶ οὐκον ποτὲ ἐν ὁδῷ βαδίζων ἐντύχω, οὔτως ἐκτραπήσομαι καὶ περισήσομαι, οὐσπερ τοὺς λυττῶντας τῶν κυνῶν. (Hermotim. §. 86). Hannibalem et Aristotelem temere et injuria proterit (Dial. mortuor. §. 12. 13). Qvin oblitus sui in aliis damnat, quæ ipse deliquit. Peregrinum Proteum judicat dignissimum, qui igne comburatur, ἔτι τοὺς ἀδέους δίκαις διδόναι τῷν τολμημάτων. Christiani audiunt legum contemtores (παραβάντες), quoīl θεοὺς τοὺς Ἑλληνικοὺς ἀπαρνῶνται. De morte Peregr. §. 13. 21). In Jove Tragoedo Stoici notantur, tanquam qui conviciis solis, non rationibus pugnarent.

2) Quid dicamus de temeritate Luciani in irritando Alexandro, ad cuius nutum tot fanatici et sectatores parati essent? præsertim cum ipse audivisset de simili temeritate Epicurei cujusdam, lapidantibus ægre crepti, eumque πάνυ δικδιώς καταλευθίντα judicaret, quod inter tot insanos solus sapere vellet. Pseudom. §. 44. 45.

absolvere Lucianum crimine iracundiae et acerbatis, Archilochi exemplo, ut ipsius verbis utamur, μηδὲν ὄχυγντα ὀνειδίζειν, οὐδὲν ὑποσελάμενον τὸ μὴ οὐχὶ πάντα ἔχειτεν (Pseudol. I. 2).

Fuisse autem hominem ambitiosum, (quod e tota Somnii ratione satis appetet), sibi nimis placenterem 1), nido maiores alas omnino extendere volentem multa ipsius scripta loquuntur. Natus erat obscurio loco, parentibus, quibus res angusta domi erat; ipse tamen alte spectabat. Qvisquis sit autor narrationis de Dea Syria, videmus tamen fere per totam Syriam usu et more receptum fuisse, ut pueri, cum adolevissent, initiandi Hierapolin mitterentur, Deæque Syriae πλοκάμυς ἱρὰς dedicarent. Patria Luciani Samosata erat propinqua Hieropoli, ad quam igitur Luciano facile iter, necessarium etiam, ubi ætas initiandi venisset. Non possum non mihi persuadere, quia moverit adolescentem, futura jam tum spe præcipientem, sacerdotum splendor virtusque beata cum magna dignitate; tacitus secum tantam fortunam admirari et in votis habere 2). Hinc voluntate parentum artem statuariam disce-re exorsus statim abjecit, nihil magis fastidiens, quam si esset χαραιπέτης, χαμαιγός καὶ πάντα τρόπον ταπεινός (Somn. §. 13). Cum itaque Παιδεία profiteretur, se eum ὅλως ἀπαντά ὅποσα ἦσι τάτε Θεῖα, τάτε ἀνθρώπινα, edocere velle; ad eam se contulit. Qva ratione τὰ Θεῖα didicerit, eaque doctrina usus fuerit, constat; in toto autem Somnio (quem libellum quidem inter ultima Luciani opera ponimus, quippe ubi conspectum totius vitæ, etiam, licet subobscure, magistratus et procurationem provinciæ exhibeat) τὰ Θεῖα 3) non amplius commemorantem videmus, nec id sine gravi causa, si prima consilia ad præclarum et fructuosum sacerdotium ascendendi irrita

1) Quantis laudibus eloquentiam suam extollat, vid. Διασ. 27. 29. Præcept Rhet. S. 1.

2) Si Lucianus est autor Deæ Syriae, facile videmus, eum non otiosum et oscitantem spectatorem sacrorum fuisse, sed curiosum satis investigatorum rerum omium, quæ ad religiones pertinerent, idque prima adolescentia.

3) De Sacrificiis §. 3 ἵψεδε describitur τὰ θεῖα σοφῶς.

facta fuerint. Hic vero dolendum, esse in vita Luciani periodum, fere omnino nobis incognitam, quomodo scilicet rem gesserit ab anno decimo quinto ætatis ad vicesimum sextum aut octavum, in qua si omnia bene prudenter et prospere gessisset, quare tacuisse sui minime vituperator? Ipso omnino tacente, solo Suidæ testimonio constat, eum Antiochiae aliquamdiu degisse; nec improbabile est, ibi eum scientias didicisse; Antiochia autem ex-currenti, religioso consilio, templo vicina visere facile fuit (quod etiam, si librum de Dea Syria scripsit, fecisse putandus est). Neque vero Antiochiae diu 1) commoratus fuit: nam κομιδὴ μετράκιον ὅντα videmus eum in Joniam venisse, Βάρβαρον ἔτι τὴν φωνὴν, itaque ut Græcam lingvam 2) pure disce-ret. (*Δικασ.* §. 27). Hic igitur, ubi dialecto Jonicae inprimis operam dedisset accurate addiscendæ, ad Herodoti imitationem incensus, ut sacerdotibus Hieropolitanis se commendaret, narrationem istam de Dea Syria compонere potuit. Fungitur enim autor laudatoris munere; templum ipsum alii cuivis templo anteponit (ἢ δὲν ιερὸν τῷ ἐν τῇ ιερῇ πόλει μεῖζον, εἰδὲ νῆσος αγιάτερος, ἢ τε χώρῃ ἄλλη ιορτέον), reliqua Syriæ templa, etsi et ea sacrosancta, tamen nihil ad illud Hieropolitanum; tum donaria ibi infinita, Ξέανα Θεοπρεπία, inprimis Θεοὶ κάρτα αὐτοῖς ἐμφανεῖς, semper miracula et oracula edentes; tandem ἑορτὰ καὶ πανηγύρεις ὀνδαμοῖς ἄλλοις αὐθεόπων τόσαιδε ἀποδεδεχαται (§. 10). De potentissimo numine Astartæ in punienda Stra-tonice

- 1) Fuisse eum Antiochiae causidicu[m], ea ætate, Suidæ non credimus, multo minus, si revera unquam ibi causas egisset, id ei male cœssisse.
- 2) Qvod etiam ei contigit, eumque εἰς τοὺς Ἑλληνας ἡγεμόνες ipsa Rhetorica (*Δικ.* §. 30). Nam Lucianum, eo ingenio eaque ambitione, aliquid neglexisse, quod ad παιδείαν pertineret, quis credat? Cum autem ipse e variis doctoribus, quos audiverit, honoris causa solum Demonactem nominet, monumentoque posteritati tradiderit, hunc Cyprium, qui forte primo in Jonia commoratus fuit, postea Athenis, non studia tantum Luciani adjuvalle (τῷ Δημόσιῳ ἐπὶ μήκισον συνεγενόμην. *Demon.* §. 1) putamus, verum etiam indigentem suis facultatibus (ib. §. 8).

tonice ipsaque Semiramide multa 1) commemorantur, sine dubio ex sacerdotibus auditæ, dataque occasione multæ prædicationes de divitiis templi, de saeculis pescibus, de oraculorum singulari divinitate de collegio sacerdotum per omnes vicinas terras in summo honore habito. De ceremoniis, mythis et orgiis multa dicit, nonnulla tacet sciens, velut futuri providus avi. Etsi in his omnibus enarrandis aliquid patriæ datum esse posse; et si etiam, Wielando autore, inter ipsas prædicationes non sibi temperare potuerit Lucianus, quin vel invito exciderint significationes non sine irrisione quadam accipientæ, tamen præponderat consilium laudandi 2). Bene igitur cohærent omnia, si Lucianus post fere decem annorum commemorationem Antiochiae et in Jonia narrationem de Dea Syria confecisse existimatur; tum in patriam rediisse, sacerdotio Hierapolitano inhiantem. Qva spe cum excidisset incertis de causis 3), rediit in Joniam; inde Athenas forte cum Demonacte petivit, tum Italiam, ubi tentata frustra amicitia potentium (ut e tractatu pro merc. cond. satis clare patere videtur), Gallias adiit; ibi rhetor et caudiculus (*Δικασ.* 27-29. Pro merc. cond. 15) magnas divitias fecit, quibus instruerus noluit litigantium ineptias devorare, quare se Σορύθων καὶ δικαῖον ἀπηλάχθαι (*Δικασ.*

32)

- 1) Est in D. S. modus narrandi, juvenili quadam impunitate et prolixitate, interdum nimis sollicita Herodoti imitatione conspicuus, qui tamen nos minime offendit.
- 2) Si quis Lucianum, irrisorem et mordacem, ad adulaciones descendere non potuisse sibi persuaserit, legat, quantis laudibus onerentur potentissimi Quinctilianus (*Mætrob.* 1), tum imperator Commodus (Pro merc. cond. §. 9. 12. 15), Marcus Aurelius (*Imag.* 1, 22), ejusque in primis concubina (*Imag.* 1. 2), adeo ut la Croze exclaimet: Hic adulatorum derisor Lucianus omnes adulatores vincit! Unicum autem in iis laudibus est, quod longe præcipua fæminæ commendatio repetatur a religione, quam sancte colat; quisquis autem divinum numen religiose colat, hunc etiam τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἔργον ἔνει.
- 3) Non latuit sine dubio callidos sacerdotes ingenium Luciani. Præter loca Wielando suspecta, possunt et alia video non satis religiosa (§. 15. 29. 46), in primis quod historiam Stratonicæ, quæ templum considerat, ad exemplum Sthenobœæ aut Phædræ compositam esse dicit, Stratonica multo antiquiorum; quod facinus Combabi dicitur μέγα κακόν, ἔργον ἀεικέλιον etc. (§. 23. 25.)

32) dicit quadraginta annos natum. Rediit igitur in Græciam et Asiam minorem, quo etiam patrem patria excivit (Pseudom. 56). Ab eo tempore, renovato odio contra sacerdotes Hieropolitanos, scribere instituit primo quidem dialogos illes Deorum, in quibus ludibrio et contemtui habentur Dii; deinde sacrificia demonstrantur vana et ridicula (*περὶ θυσίας*), tandem oracula fallacie, sacerdotesque et prophetæ impostores, suorum commodorum tantum studiosi 1); (in primis vid. Phalaris alter) ubi quæ de Delphis dicuntur, mutato nomine, de Hieropolitanis narrantur omnia.

Fuerunt, qui Lucianum aliquando fuisse Christianum putarent, sed a Christianis sive defecisse, sive ab iis repudiatum fuisse, ideo postea in Christianos (de Mort. Peregr.) invectum fuisse; fuerunt, qui Marcum Aurelium imperatorem sub Hermotimi persona ab eo traductum fuisse crederent, in gratiam Avidii Cassii; fuerunt, qui philosophos eum tam graviter perstrinxisse traderent, odio Plutarchi. Qui in istas opiniones inciderunt, putabant tamen omnes, non fuisse personam Luciani alienam ab odio et ulciscendi cupiditate. Neque nos putamus, sine odio privato sacerdotum eum accessisse ad religiones Deosque adeo acerbe et ridicule exagitandos et infestandos 2). Plana sunt omnia, si sumimus, Lucianum laudasse Deam Syriam, ut inter ministros Deæ adoptaretur; præter spem autem sacerdotibus cum aut statim displaceisse, aut in seram ætatem rejectum fuisse. Mansit injuria alta mente reposta in homine, ut aliis exemplis vidimus, injuriæ et

con-

- 1) Multis de causis videtur patere, prima scripta Luciani, post omissa forensia negotia, fuisse Dialogos Deorum; itaque ut primum liberum fuit ei, ingenio suo ad scribendum uti, statim in religiones impetum fecit, non tamen, ut opinor, temere et sine omni causa.
- 2) Sit Lucianus Epicureus, ut multi censent, quod summis laudibus Epicurum extollat (Pseudom. 25. 47); ex ea tamen sola causa non repeti potest inter necinum, quod religionibus indixerat, bellum. Rectius etiam nulli sectæ addigitus existimatur, qui Epicureos saepius graviter vituperat (Vitar. Auct. 19. Piscat. 43. Hermot. 16. Nigrin. 15).

contumeliae vel levissimae impidente. Qvod autem postea hos sacerdotes singuli libello non ultus sit, ne dicam, intercidisse talen librum, ut alios Luciani, potest causa reperiri satis idonea, ne suorum poena ipsi defungendum esset, (qvanquam cur postea patrem, senem admodum patria excitavit, secumque Asiam peragrare coegit?). (Pseudom. 56) tum etiam ne sibi seni patria omnino præcluderetur, potenti adeo ordini inviso; fuit enim omnino Lucianus patriæ amans ¹⁾, ut ex *Encomio patriæ* facile appareat, cuius libelli argumentum non modo narrationi de Dea Syria apte congruit, sed etiam nostræ opinioni in primis adstipulatur. Accedimus judicio Franklini, esse librum juvenile opus, quod Lucianus, iuxta ætatem, longe consummatius, aliisque omnino sensibus plenum reliquisset. Putamus esse προσλαλίαν; Samosata aut Hieropoli recitatam, cum primum ex Jonia reversus sacerdotium Hieropolitanum affectaret. Omnia spectant Hieropolin. Patriæ gratiæ habebat, quod ibi Deos agnovit (Θεός ἐγνώστεν §. 6); patria amanda Deorum exemplo, qui, licet omnibus rebus humanis et terris provideant, tamen sua patria in primis gaudeant, aliisque regionibus præferant (χαίροι Θεοὶ πατρίσι, ἐφερῶσι τὰ τῶν αὐθεάπων). Ex autem urbes (nonne aperiè démonstratur Hierapolis?) omnibus aliis augustiores, quæ Deorum patriæ sunt (πόλεις σεμνότεραι Θεῶν πατρίδες); nominatur, tamen e Diis Sol solus (Jupiter Hieropolitanus), quod hunc Deum (τὸν τὸν Θεὸν, εἰ καὶ κοινὸς ἐστι) omnes Deum πατρῷον venerentur (§. 5. 6). Tandem se ipsum commendat Lucianus suaque παιδεύματα καὶ μαθήματα, cum extra patriam didicisset, quæ in patria non posset. Hæc omnia si rite considerantur, videtur tamen

Lu-

1) Patriæ omnia se debere testatur (satis juveniliter disputans §. 6); hanc oculo cupido spectat πανοπραγμὸν ἐν ταῖς ἀποδημίαις (§. 8), ibi senes exoptat χατζάνοι τὸν βίον (§. 9). Si cum Wialando statuimus, eum Samosata Sominium prælegisse, statim tamen patriam reliquit, et rediisse unquam non constat. Cur itaque nō p. rediit? an quod ἔξα τοῦ Κευσάκου scripsisset? (*Prometh. in Verb.* §. 1. qui libellus e t. *De non credend. Calumn.* nostræ conjecturæ favere videntur).

Lucianus prima ætate Deorum et religionum non mediocris assensor fuisse. Nisi quis nodum uno ietu statim cædar, exclamando: non esse librum hunc Luciani. Ignoscant nobis manes Luciani, si ipsum, cetera laudabilem, ira et odio & μείζονα fuisse putemus, pronunciantes, ut ipse de Aristide: ἀθρωπός καὶ αὐτὸς οὖν, καὶ χολὴν ἔιχε, καὶ πύγατα τινὰς, καὶ ἐμίσει. (de non credend. Calumn. §. 27).

Si quis autem a nostra sententia abhorreat, neque intercedimus, potest tamen nihilo minus liber esse Luciani, modo tamen statuatur, quod omnino statuendum est, esse librum opus adolescentis, nondum subacto judicio; hinc nimis sibi indulget in narrando, delectatus, vel ut superstitionibus et fabulis accessisse videatur. Inprimis tamen observandum, quæ superstitione et parum credibilia in libro narrantur, esse ea a sacerdotibus accepta, iisque igitur imputanda, non Luciano, qui in his solius enarratotis partes agit, patriæ tamen patriæque religionis studiosus laudandæ. Qvæ huc pertinere possunt, cum bene exposuerit Wielandus, non sine obscuræ irrisionis Lucianeæ demonstratione, nihil attinet repetere.

Ultimo loco obstatre videtur, Lucianum, si sit autor, in patria sua ignarum videri. Fallitur in indicando situ Seleuciæ, quam ἐπὶ τῷ Ἐυφρήτῳ conditam scribit. Et qua fide narrat, conditorem Seleucum Nicatorem ibi mortuum esse? Strabo (Liber. 16) Seleuciam ad Tigridem positam fuisse refert; Seleucum in Macedonia cœlum esse, omnium consensu traditum est. Verum ne respondeamus, esse etiam Seleuciam ad Euphratem 1), de qua Plinius (5, 26. 6, 26), aut illud ἐπὶ non esse nimis urgendum, sunt certe istæ festinationes et memoriae lapsus, istæ in Historiam et Geographiam offensiones Luciano adeo familiares et solennes sunt, ut etiam in hoc libello expectandæ essent. E multis sufficiat attulisse, cum Babylonem expugnatam a Cyro, anteqvam Croesum et Lydos vicisset, referre (Contempl. §. 9); Pelusium, Ægypti urbem, cum Ptolemaide Phæniciaæ confundi (de non cred. cal.

1) Salmasii Exercit. Plinian. p. 619.

cal. §. 2). Qvin ipse sibi contradicit, Tomyrin præcium caput Cyri in utrem sangvine plenum injecisse (Contempl. 13), narrans; alio loco (Macrobius 14) Cyrum, a Cambysc filio 1) imperio privatum, mortem sibi concivisse anno ætatis centesimo; neque aliter, si quis Revivisc. §. 36 cum *Apol. p. mer. cond.* §. 15 comparare velit, et sic sæpe. Talis error aut somnus obrepere solet omnibus scriptoribus ingeniosis, qui oblectandi causa narrant, rebus exornandis, non fidei historicæ intentis. Addi hic potest incredibilis mensura propylæorum templi Hierapolitani et phallorum (§. 28), sed in rebus mathematicis non dici potest, quam graviter vel Wielaudo judice (5 Th. p. 91) erraverit Lucianus; tum Belinus de Baijii etiam errores numerorum e compendiaria scriptura hic facile ortos fuisse docet (edit Lucian. Bipont. Vol. 10. P. 364).

Remotis nunc, utecumque potuimus, dubiis, quæ authentiæ libri obstatæ videbantur, transimus ad ea observanda, quæ librum Luciano autori conciliare credamus. Arque hic licet esse breviores. Primo quidem in scholis Lncianeis nulla mentio de alio autore libri, ut *Philopatridis*, *Encom. Demofithenis* etc. Contra in Schol. ad Somn. §. 1. citatur liber περὶ Ἀστυρίας Θεῶν, unde de adolescentia Luciani discenda essent nonnulla. Et locus de phallis citatur in Schol. ad Aristoph. Nubes 71. his verbis: Λγκανὸς ἐν τῷ πέδῳ τῆς Συρίης Θεῶν Φητίου. In toto etiam arguento libri nihil est, quod aliorum autorum de Syriae religionibus narrationes impugnet, qvas contra confirmat et in multis auget (ut e Seldeno pluribus locis patet); nihil quod seculo secundo et fatis Luciani non conveniat 2). Floruit ea ætate templum Hieropolitanum, quod demum post Christianam religionem in urbe institutam cum flore civitatis cecidit 3). De ceteris etiam Phœnicie templis nullus dubitandi locus, nec de ratione phallobatarum.

Sunt vero et alia indicia, quæ Luciano autori bene convenientia. E variis ipsis scriptis constat, eum, uto Syrum, religionis Judaicæ non fuisse ignarum. Sunc hic etiam plura, quæ, si a Judæis non repetita sint, cum Judæorum sacris et traditionibus tamen convenientia, ut de suis impuris, de

riti-

- 1) Videatur Lucianus sèpius ex depérditis scriptoribus attulisse, quæ nusquam alibi legantur: Cadnumi fuisse Σφιρόποιον Συροφανίκαι (Concil. Deor. 4), Telephum vatem (Disp. cum Hes. 1); in Iudis Pythicus μῆλα victori esse data (Anachars. 9. 16). Huc referimus e Dea Syria, Deucalionem fuisse Scytham, historiam Combabi, ritus Trozeniorum arte conjugium ineundum; adeo ut in Dea Syria Lucianum etiam agnoscat, quisquis eum non πρωγγ καὶ χθὲς legerit.
- 2) Initium lūfle Lucianum constat ex Dea Syr. §. 60. idem de sa testatur Navig. §. 11. de Saltat. 15.
- 3) Mannert Geogr. d. Griech. u. Römer 6 Th. 1 Heft. p. 511.

ritibus fere Essenicis, in primis autem de area Deucalionis (hoc κιβώτιον s. λαέρωξ sèpius in Luciano occurrit; cf. Timon §. 3 de Saltat. §. 39), in quam omnia animalia ultro ingressa essent. Qui narrationem de Dea Syria a parte historica considerat, inveniet, Lucianum ibi maximam partem regulas securum esse, quas ipse etate matuiore cum magna peritia historicis commendavit: stilus ne sit vehemens periodisque continuis, sed simplex et lenis; ne sint nimis laudes ¹⁾, ne vituperationes, quales Theopompi; *mythos* non esse prætereundos, sed cuique relinquendum, quid de iis sentire velit (Qvom. hist. conscr. 43. 59. 60). Referimus huc etiam, quod ab autoritate Herodoti, ut sèpe alias, plura repeatat (§. 3. 14. 16). Apparet in D. S. quoque nimium Luciani studium in narrationibus exornandis; semper enim τὸ χαρτί ab eo autore exposcit, qui lectoribus placere velit (Prometh. in verb. 3. 4); itaque inter tot opuscula Lucianeum tum faceti, tum serii argumenti, fere nullum est, in quo non interferat narratiunculam sive veram sive fictam, ad animos lectorum sive acuendos sive tenendos, cuius rei exempla promere velle omnia infiniti operis esset. Nescio autem, quomodo factum sit, ut ad amores Stratonices, quos in D. S. copiose satis exposuit, toties in aliis operibus (Qv. conscr. hist. §. 35. de Saltat. §. 57. Icaromen. §. 15. Pro imagin. §. 5. non cred. calumn. §. 14) redeat, ita tamen, ut modo paucis remi tangat, qvam videlicet in alio opere persecutus esset: videtur adeo ista historia, quasi de schola et prima adolescentia accepta, non potuisse non animo ejus semper obversari. Omnino autem videmus in D. S. solennem Luciani rationem, hec accurate enarrantis, hæc obiter et raptim percurrentis; quare hic etiam, ut alibi interdum, res gravissimas, quibus jam locus erat, invitisimo lectore, omittit. Tandem si nova vocabula fingere, aut ab usu aliorum autorum remotiora eligere, (quorum magnum numerum congesit Jenkins edit. Lucian. Hemsterh. Tom. 2. p. 481.) solet Lucianus, non desunt in D. S. exempla, qualia sunt ξανθεγγία, φουκοβάτεω, φαλλοβάτης.

Hæc habes, L. B. hac prolusione, qua par est modestia, invitaris ad audiendum in schola nostra EXAMEN PUBLICUM, ad eos dies habendum, quos proximæ pagellæ exhibent.

1) Si nimis laudavit, mota est suspicio de caulis.

Den offentlige Examen i Friderichsborgs lærde
Skole holdes saaledes:

Mandagen d. 22 Septbr.

Formiddag.

8-12.	Latin.	Candidaterne.
'	Græsk.	
'	Hebraisk.	
'	Fransk.	

Eftermiddag.

2-6.	Historiske Opgaver.	4 Classe.
'	Declamation.	

Tirsdagen d. 23 Septbr.

Formiddag.

8-12.	Dansk Stiil.	4. 3. 2 Classe.
'	Eftermiddag.	

2-6.	Historie.	Candidaterne.
'	Geographie.	
'	Religion.	
'	Tysk.	

Arithmetik. 1 Classe.

Onsdagen d. 24 Septbr.

Formiddag.

8-12.	Latinsk Stiil.	4. 2 Classe.
'	Eftermiddag.	

2-6.	Religions Opgaver.	4 Classe.
'	Arithmetik. 2 Classe.	

Torsdagen d. 25 Septbr.

Formiddag.

8-10.	Latinsk Version.	4. 3 Classe.
'	Dansk. 1 Classe.	
10-12.	Arithmetik.	Candidaterne.
'	Geometrie.	

Eftermiddag.

2-5.	Mathematiske Opgaver.	4 Classe.
'	Tysk. 3 Classe.	

Fredagen d. 26 Septbr.

Formiddag.

8-12.	Græsk.	4 Classe.
'	Hebraisk.	

Eftermiddag.

2-6.	Græsk.	3 Classe.
'	Latin.	

Löverdagen d. 27 Septbr.

Formiddag.

8-12.	Arithmetik.	4 Classe.
'	Geometrie.	
'	Tysk.	

Lat. Stiil.	3 Classe.
-------------	-----------

Eftermiddag.			Onsdagen d. 1 October.		
2-5.	Geometrie.	3 Classe.		Formiddag.	
	Religion.		8-10.	Religion.	4 Classe.
	Historie.	1 Classe.	10-12.	Fransk.	3 Classe.
	Geographie.			Declamation.	
Mandagen d. 29 Septbr.			Eftermiddag.		
Formiddag.			2-5.	Fransk.	2 Classe.
8-12.	Latin.	4 Classe.		Religion.	
	Fransk.			Religion.	1 Classe.
Eftermiddag.				Latin.	
2-5.	Historie.	2 Classe.	Torsdagen d. 2 October.		
	Geographie.		Formiddag.		
	Arithmetik.	3 Classe.	8-12.	Latin.	2 Classe.
Tirsdagen d. 30 Septbr.				Græsk.	
Formiddag.			Eftermiddag.		
8-12.	Historie.	4 Classe.	Forevises alle Classers Skrive- og Tegne-Bøger, og uddeles da Charakterer for Calligraphie, Tegning og Svømning.		
	Geographie.				
Eftermiddag.					
2-5.	Historie.	3 Classe.			
	Geographie.				

